

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 12/4, p. 111-126

DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.11224>
ISSN: 1308-2140, ANKARA-TURKEY

Article Info/Makale Bilgisi

✍ Received/Geliş: 30.11.2016 ✓ Accepted/Kabul: 09.02.2017
✍ Referees/Hakemler: Prof. Dr. Şevket KANDEMİR – Doç. Dr. Kenan ÖZCAN – Yrd. Doç. Dr. Hasan Hüseyin KILINÇ

This article was checked by iThenticate.

ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÇOCUKLUK ÇAĞI ÖRSELENMELERİ İLE PSİKOLOJİK İYİ OLMALARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Kayhan BOZGÜN - Serpil PEKDOĞAN***

ÖZET

Birey, ailesi, arkadaşları yani genel olarak çevresindekiler tarafından fiziksel şiddete, cinsel olarak tacize, duygusal açıdan kötüye kullanılmaya, reddedilmeye, aşağılanmaya maruz kalabilmektedir. Bireyin maruz kaldığı bu davranışlar istismar olarak tanımlanmaktadır. Genel olarak fiziksel, cinsel ve duygusal olarak ortaya çıkan istismar, yetişkinlik döneminde özellikle ergenlikte yaşanan değişimlere paralel olarak bazı psikolojik sorunları da beraberinde getirebilmektedir. Bu sorunların istismar yaşamış bireyin psikolojik açıdan olumsuzluklar yaşamasına yol açıp açmadığı merak edilen bir konudur. Bu çalışmanın amacı öğretmen adaylarının çocukluk çağı örselenme yaşantıları ile psikolojik iyi olmaları arasındaki ilişkinin incelenmesidir. İlişkisel tarama modelinde gerçekleştirilen araştırmanın çalışma grubunu devlet üniversitesine bağlı Eğitim Fakültesi okul öncesi öğretmenliği ve sınıf öğretmenliği bölümünün ikinci ve üçüncü sınıflarında öğrenim gören toplam 216 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Çalışmanın örnekleminin oluşturulmasında basit seçkisiz örneklem yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın verilerinin toplanmasında örnekleme oluşturulan kişilere çocukluk dönemlerindeki örselenme yaşantılarını ve psikolojik iyi olmalarını belirlemek için, Çocukluk Örselenme Yaşantıları Ölçeği (ÇÖYÖ) ve Psikolojik İyi Olma Ölçeği (PİOÖ) uygulanmıştır. Elde edilen verilerin çözümlenmesinde öğretmen adaylarının çocukluk çağı örselenme yaşantıları ve psikolojik iyi olmaları arasındaki ilişki Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı kullanılarak incelenmiştir. Ayrıca öğretmen adaylarının çocukluk çağı örselenmeleri ve psikolojik iyi olma düzeylerine ilişkin ortalama puanlar ile birlikte minimum-maksimum değerleri de incelenmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgular neticesinde, öğretmen adaylarının çocukluk çağı örselenmelerinin orta düzeyde olduğu, psikolojik iyi olma durumlarının ise yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Öğretmen adaylarının çocukluk çağı örselenmeleri ile psikolojik iyi olmaları arasındaki ilişki incelendiğinde ise, fiziksel ve

* Arş. Gör. Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Eğitimi, El-mek: kayhanbozgun@gmail.com

** Yrd. Doç. Dr. Hitit Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu, Çocuk Gelişimi Bölümü, El-mek: serpil4423@hotmail.com

duygusal örselenme ile psikolojik iyi olma arasında ise pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Genel olarak incelendiğinde ise çocukluk çağı örselenme yaşantıları ile psikolojik iyi olma arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Çalışmanın sonuçlarına göre öğretmen adaylarının çocukluk çağı örselenmeleri ile psikolojik iyi olmaları arasında beklenenin aksine pozitif yönde anlamlı bir ilişki görülmüştür. Örselenme ve psikolojik iyi olmanın ele alındığı çalışmalar farklı örneklem ve yöntemlerle yürütülerek farklı sonuçlara ulaşmamız mümkün olabilir.

Anahtar Kelimeler: Çocukluk Çağı Örselenme, Psikolojik İyi Olma, Öğretmen Adayı.

THE EXAMINATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN CHILDHOOD ABUSE AND PSYCHOLOGICAL WELL-BEING OF PRESERVICE TEACHERS

ABSTRACT

Individuals may be exposed to physical abuse, sexual abuse, emotional abuse like rejection, humiliation, violence etc., by the people who may be family members, friends around them. These behaviors that the individual is exposed to are described as abuse. In general, physical, sexual and emotional abuse can bring along some psychological problems in parallel with changes particularly in adolescence. It is a matter of curiosity that these problems have caused the person who has experienced exploitation to live negativities in psychological terms. The aim of this study, to investigate the relationships between the childhood abuse and psychological well-being of preservice teachers. The study group of the research conducted in the relational survey method constitutes a total of 216 teacher candidates who are studying in the second and third classes of pre-school teacher education and classroom teaching department of the Education Faculty of the state university. Standart sample method was used to form sample of this research. Childhood Trauma Survivors Scale (CVS) and Psychological Well-Being Scales were used to determine the childhood traumatic experiences and psychological well-being of the subjects who collected the sample of the study's data. In the analysis of the obtained data, the relationship between childhood traumatic experiences and psychological well-being of teacher candidates was examined by using Pearson Moments Multiplication Correlation Coefficient and the mean scores and standard deviation values of childhood traumatic and psychological well-being of teacher candidates were also examined. As a result of the findings obtained from the research, it was seen that the childhood traumas of teacher candidates were moderate and the psychological well-being was high. When the relationship between childhood abuse and psychological well being of the teacher candidates was examined, it was found that there was a positive correlation between physical and emotional disturbance, it is determined that there is a meaningful relationship at the middle level. In general, there is a positive correlation between childhood traumas and psychological well-being. According to the results

Turkish Studies

of the study, there was a significant positive correlation between the childhood traumas of the teacher candidates and their psychological well-being. When the studies on childhood abuse and psychological well-being can be carried out with different samples and methods, it may be reached different results.

STRUCTURED ABSTRACT

The Importance and Purpose of the Study

Teacher candidates are starting to become independent individuals who are self-sufficient by stepping into adulthood when they start college from high school. It is known that preservice teachers' childhood traumas are also influence both their academic success and their psychological well-being. Especially if the abuse and psychological states are thought to be interdependent, it should be known that the psychological well-being of the individuals experiencing abuse will be reduced accordingly. Despite the fact that many psychological studies have been carried out in our country, it has been revealed that researches about psychological well being have not been done sufficiently (Tatliloğlu, 2012). This study was conducted to determine the levels and effects of teacher candidates' abuse and psychological well-being. In this research, it is aimed to investigate the relationship between childhood traumatic experiences of prospective teachers and their psychological well being. The problem of this study is whether the relationship between the childhood traumatic experiences of the teacher candidates and their psychological well-being is questioned. In this respect, three research questions will also be answered:

Sub-problems:

- 1) What are the childhood abuse levels of prospective teachers?
- 2) How are the levels of psychological well being of teacher candidates?
- 3) Is there a relationship between the childhood abuse and psychologically well being of teacher candidates?

Method

This current study has been conducted by quantitative research method. The quantitative research approach was used as a research design. The research was conducted with 216 teacher candidates. In the study group, preservice teachers in the second and third grades of pre-school and classroom teaching departments participated as sample in 2015-2016 academic year. In the process of data collection, the personal information form in which the demographic information is included, Childhood Trauma Survivors Scale and Psychological Well-Being Scales were used together to determine the childhood traumatic experiences and psychological well-being of the preservice teachers. After the data were collected, the Pearson moment correlation coefficient, mean scores between childhood traumas and psychological well-being of teacher candidates were analyzed by SPSS program. The evaluation of the analysis results is based on the significance level of 05.

Turkish Studies

Findings

In this study, childhood abuse levels of teacher candidates are moderate for physically abuse; low in sexual abuse; high level for emotional abuse. It is seen that the total score they receive from the trauma measurement is moderate.

It was determined that except the autonomy subscale, the five factors of the teacher candidates' psychological well being were moderate and the total score of the well being scale was high. From the subscales of well-being scale only personal development subscale was reached a moderately significant relationship with the emotional abuse in the positive direction.

The subscales of psychological well-being of abusive types do not have any meaningful relation except the relation between emotional abuse and personal development factor; But it is observed that physical and emotional abuse has a significant positive correlation with both the sum of psychological well being and the sum of abuse. There is a positive correlation between abuse total score with physical abuse and emotional abuse. It has been found that there is a moderately significant positive relationship between psychological well-being with physical abuse and emotional abuse. The sexual abuse subscale showed a significant positive correlation only with the total abuse score. When the relationship between the total score of abuse and the six sub-factors of psychological well-being is examined, it is seen that the personal development sub-dimension has a low level of positive correlation with the total abuse score.

There was a positive correlation between the subscales of the psychological well-being scale and the total score of psychological well-being as expected. When the findings of the study are examined in general, it is found that there is a significant positive correlation between childhood abuse and psychological well-being of the teacher candidates.

Discussion and Conclusions

Emotional abuse is the most abusive type of abuse, and abuse continues at older ages (Glasser, 2002; Garrison, 1987); and also involves both physical and sexual abuse (Aydın and İşmen, 1996). This results in more emotional abuse of teacher candidates than in other types of abuse. The low rate of sexual abuse does not mean that prospective teachers do not have sexual abuse. Because sexual abuse is the most difficult type of abuse that is expressed in terms of the victim because of behaviors such as oppression and contempt of the individual and society. The result of the total abuse score shows that the prospective teachers' childhood experiences are moderate. It can be said that candidate teachers have moderate psychological wellbeing in general, except autonomy sub-dimension. The high level of personal development in the subscales of psychological well being of the teacher candidates gives the result that they are aware of the professional development of themselves. The low level of autonomy poses a consequence that teacher candidates still do not feel completely independent, because the sample of the research is the result of working with the teacher candidates in the second and third grades. Teacher candidates may have provided a significant negative

correlation between total abuse scores and moderate levels of psychological well being.

As a result, abuse is a concept that can affect everybody without distinction between the child and the adult. These negativities of individuals suffering from physical, sexual and emotional exploitation not only are a physical blow, sexual harassment or emotional pressure; but also, it has psychological influences that can negatively affect the individual's life and future. It is possible that the childhood abuse of teacher candidates is likely to occur in situations such as friendship relations, course successes, psychological development and emotional development. Experimental studies can be carried out in this regard by starting from the possibility that the psychological development of individuals who have sexual abuse may be adversely affected. By working with prospective teachers at different grade levels, different results can be obtained from the dimensions of psychological well being. Work on abuse should be intensified to raise awareness about abuse.

Keywords: Childhood Abuse, Psychological Well-being, Teacher Candidate.

GİRİŞ

Gelişmiş, gelişmekte ya da gelişmemiş olsun bütün ülkelerde zamanla değişen birçok şey gibi toplum yapısında da bazı değişiklikler olmaktadır. Bu değişikliklerden biri de çocuk ya da yetişkinlerin yaşadıkları istismar olaylarıdır. Özellikle yetişkinlik döneminde olan öğretmen adaylarının çocukluk çağında istismar yaşantılarının olması durumunda sosyal, duygusal ve psikolojik gelişimleri bakımından birtakım olumsuzluklar yaşamaları kaçınılmazdır. Bu olumsuzluklar; arkadaşlarıyla iyi geçinememe, yalnız kalma isteği, aşağılanma korkusu, cinsel olarak kullanılma hissi ve yaşadığı çevredeki insanlar tarafından fiziksel olarak şiddete maruz kalma korkusu gibi durumlarla ortaya çıkmaktadır. Bu olumsuzluklar, aileden ayrı bir hayata başlayan, kendi başına yetebilmeyi öğrenmek zorunda kalan öğretmen adaylarının akranlarıyla iç içe olduğu üniversite ortamında bazı psikolojik sorunlar meydana getirebilmektedir. Öğretmen adaylarının istismar yaşantıları ile psikolojik gelişimleri arasındaki ilişkinin farkında olmaları gerekmektedir.

İstismar sadece çocuklukta değil hayatın her anında, her yaşta yaşanabilecek bir durumdur. Yani çocukluktan başlayıp hayatın sonuna kadar devam edebilecek bir yaşam problemi (Çağlarırnak, 2006). İstismarın etkisi sadece bir alanla sınırlı kalmayıp kişinin fiziksel, cinsel, duygusal ve psikolojik olarak da zarar görmesine neden olur. Fiziksel istismar, cinsel istismar ve duygusal istismar, çocuktan sorumlu olan bireylerin kaza ve uygun ölçülerdeki disiplin uygulamaları dışında çocuk üzerinde kötü etki bırakan davranışlarıdır (URL1: Child Abuse Prevention Assosication, 2016). Yapılan bir diğer çalışmada fiziksel istismar, çocukluk çağında çocuğun, sosyal açıdan fırsat verilmeyerek bazı yasaklanmalara maruz kalması ve korunmaya muhtaç kalması olarak; cinsel istismar çocuğa cinsel gelişim açısından sekte vurulması olarak ve duygusal istismar da sevgiden yoksun bırakılma olarak tanımlanmıştır (Aral ve Gürsoy, 2001). İstismarın tanımlarına bakıldığında belki de hemen hemen her gün bazı istismar olaylarına tanıklık edildiği Son yıllarda istismar olaylarının artış gösterdiği göze çarpmaktadır (Ahioğlu, 2004). Bu nedenle istismar, dünyada ortak bir sorun haline gelmiştir. Danimarkalı, Finlandiyalı, İzlandalı, Norveçli ve İsveçli insanlarla yürütülen geniş katılımlı bir araştırmada araştırmamanın yapıldığı tarihin son bir yılı içinde beş ülkenin her birinde en az 19 en fazla 36 kişi istismara uğradıklarını belirtmişlerdir (Wijma ve diğerleri, 2003). İstismarın bu kadar sık yaşanması bireyin hayatında kalıcı izler bırakabileceği gibi beraberinde psikolojik sorunlar da getirmektedir.

Turkish Studies

İstismarın kişinin çevresindeki ilişkilerini etkilemesi bir yana kendi psikolojik iyi haline de olumlu-olumsuz yansımaları olabilmektedir. İstismarın ortaya çıkış nedenlerinin irdelenmesi ve bunun gelişim boyutları (fiziksel, duygusal ve bilişsel) içinde bireyin psikolojisiyle ilişkisi araştırmacıların bu konulara yoğunlaşmasını sağlamıştır. Çocukluk döneminde yaşanan örselenmelerin çocuğun sosyal, fiziksel ve psikolojik gelişiminde kısa veya uzun bir süreçte kötü sonuçlar doğurduğu birçok çalışmada ifade edilmektedir (Street ve diğerleri, 2005; Afifi ve diğerleri, 2008; Pelendecioğlu ve Bulut, 2009). Ayrıca, istismar ve ihmalin ciddi olarak fiziksel ve zihinsel sağlık problemlerini artırma riski olduğu da belirtilmektedir (Gilbert ve diğerleri, 2009). İstismarın doğurabileceği zihinsel problemlerin psikolojik gelişimde de önemli bir etkisi olacağı göz önüne alındığında psikolojik olarak bireyin ruhsal sağlığının yani psikolojik iyi oluşunun da olumsuz etkilenmesine sebep olabilmektedir. Doğan, Kaya ve Eren (2016) birlikte yaptıkları çalışmada psikolojik iyi oluşun ergenlerde ve yetişkinlerde optimal düzeyde olmamasının ruh sağlığını olumsuz olarak etkilediği belirtilmektedir.

Üniversite öğrencisi olan öğretmen adayları ergenlik dönemiyle başlayan yetişkinlik döneminden sonra üniversite ortamında bağımsız, olumlu, yaşama bağlı hissetmeye ihtiyaç duymaktadırlar. Bu kendi kişisel ve psikolojik gelişimleri için de son derece önemli bir etkidir. Psikolojik iyi olma ile ilgili alanyazında en etkili isimlerden olan Ryff (1989a) psikolojik iyi oluşu, sadece yaşam doyumu ve duyguların birleşimi olarak değil kişinin yaşam tutumlarının çok boyutlu ele alındığı bir yapı olarak tanımlamıştır. Geliştirdiği “Psikolojik İyi Oluş Ölçeği” ile bu alanda yapılan çalışmalara katkı sunmuştur. İlgili ölçekte bireylerin öz-kabul, yaşam amaçları, bireysel gelişim, başkalarıyla olan ilişkileri, özerklik ve çevresel hakimiyet düzeylerini altı boyutta belirlemeyi amaçlamıştır (Ryff, 1989b). Psikolojik iyi oluşu oluşturan yaşam tutumları öğeleri, bireyin kendisi ve geçmişi ile ilgili olumlu değerlendirmelere sahip olmasını (özkabul); birey olarak devamlı geliştiğini ve büyüdüğünü fark etmesini (kişisel gelişim), yaşamının bir amacının olduğuna ve bunun da anlamlı olduğuna inanmasını (yaşam amaçları); çevresindeki insanlarla olumlu ilişkiler kumasını (diğerleriyle olumlu ilişkiler); kendi hayatını ve çevresini yönetecek kadar etkili bir birey olmasını (çevresel hâkimiyet); yaşamını ve geleceğini özgürce kendisinin belirleme kapasitesinin olmasını (özerklik) kapsamaktadır (Akt. Erdem ve Kabasakal, 2015; Ryff ve Keyes, 1995). Psikolojik iyi oluş ile ilgili yapılan çalışmalarda mutluluk, yaşam doyumu gibi farklı kavramların da psikolojik iyi oluş kavramıyla benzer kullanıldığı görülmüştür (Telef, Uzman ve Ergün, 2013). Psikolojik iyi oluşun birçok faktörle ilişkisi olduğu yapılan çalışmalarla anlaşıldığından psikolojik olarak bireyin iyi olmasını engelleyen etkenlerin de olduğu unutulmaması gereken bir konudur.

Bu araştırmanın konusu ile ilgili literatürde yapılan çalışmalar incelendiğinde araştırmacıların istismar ile psikolojik ruh hali, travma vb. durumları arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmaları ele aldıkları göze çarpmaktadır. Ginzburg ve arkadaşlarının (2006) geliştirdikleri istismara ilişkin inanç ölçeğinin bir alt boyutu olan psikolojik sağlamlığın, travma semptom listesi ile ilişkisine baktıkları çalışmada ikisi arasında negatif yönlü orta düzeyde bir ilişkinin olduğunu; Rutter (2007) çocukluk çağı örselenme ile yetişkinlikte psikolojik problemleri arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında istismarın psikolojik ruh halini olumsuz etkilediğini; Kabasakal ve Erdem’in (2015) üniversite öğrencileri üzerinde yaptıkları çalışmada da çocukluk çağında yaşanan istismar ve yetişkinlik dönemindeki psikolojik iyi olma halinin birbiriyle negatif yönde anlamlı bir ilişkiye sahip olduğu bulgularına ulaşmışlardır.

Çocuk ve yetişkinlerin istismar yaşadıkları ve bunun da onların psikolojik iyi olmalarına etkileri olduğu ilgili literatür ve yapılan çalışmalarla incelendiğinde unutulmaması gereken noktalardan biri de çocukluktan yetişkinliğe kadar bu insanların duygusal, zihinsel ve sosyal gelişiminden sorumlu olan öğretmenlerdir. Öğretmenlerin hızla değişen dünyada çocuklarla, ergenlerle ya da yetişkinlerle bir arada olduğu düşünüldüğünde öğretmen adaylarının istismar

konusunda bilgi sahibi olmaları ve psikolojik iyi oluşa yansımalarının farkında olmaları yetiştirecekleri gelecek nesiller ve kendi gelişimleri için büyük önem taşımaktadır.

Yapılan çalışmalar incelendiğinde istismar yaşayan bireylerin psikolojik olarak yaşadıkları sıkıntılar, travmaların ele alındığı göze çarpmaktadır. Bu çalışmada ise bireyin yaşadığı istismarın psikolojik iyi oluşa etkileri incelenecektir. Ayrıca, öğretmen adaylarının yaşadıkları birçok psikolojik problemin kaynağının çocuklukta yaşadıkları istismardan kaynaklanabileceği ile ilgili farkındalık sahibi olmalarını sağlanacaktır.

“Üniversitelerde öğrenim gören öğretmen adaylarının çocukluk çağında yaşadıkları örselenmeler ile psikolojik iyi olmaları arasında bir ilişki var mıdır?” sorusu bu çalışmanın problemi oluşturmaktadır. İlgili literatür ışığında aşağıdaki araştırma sorularına yanıt verilmeye çalışılacaktır:

Alt problemler:

- 1) Öğretmen adaylarının çocukluk çağı örselenme düzeyleri nasıldır?
- 2) Öğretmen adaylarının psikolojik iyi olma düzeyleri nasıldır?
- 3) Öğretmen adaylarının çocukluk çağı örselenmeleri ile psikolojik iyi olmaları arasında ilişki var mıdır?

Çalışmanın problemi ve alt problemlerine bağlı olarak bu araştırmanın amacı, öğretmen adaylarının çocukluk çağı örselenme yaşantıları ile psikolojik iyi olmaları arasındaki ilişkiyi incelemektir.

YÖNTEM

Bu çalışma, nicel bir araştırma olup, ilişkisel araştırma deseninden yararlanılarak gerçekleştirilmiştir. İlişkisel araştırma yöntemi, bazı kaynaklarda tarama modeli veya betimsel araştırma yöntemi içinde yer alırken; bazı kaynaklarda ise ayrı bir araştırma türü olarak yer almaktadır (Sönmez ve Alacapınar, 2014). İlişkisel araştırma yöntemi iki veya daha fazla değişken arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırma türüdür. (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2013).

Katılımcılar

Araştırmanın örneklemini Orta Karadeniz ilindeki bir devlet üniversitesine bağlı eğitim fakültesinin okul öncesi öğretmenliği (OKÖN) bölümü öğretmen adayları ile sınıf öğretmenliği (SÖP) bölümü öğretmen adaylarının 2. ve 3. sınıflarında öğrenim gören toplam 216 öğrenci oluşturmaktadır. Bu çalışmadaki örneklem grubunun belirlenmesinde basit seçkisiz örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Basit örnekleme yöntemi ile evrendeki her birimin seçilme şansı eşittir ve birbirinden bağımsız olma olasılığına sahiptir (Balcı, 2013).

Katılımcılara ait demografik bilgilerin yer aldığı tablo aşağıda yer almaktadır:

Tablo 1: Çalışma grubunun cinsiyet ve bölüm olarak dağılımı

Değişkenler	Alt Kategoriler	Frekans	%
Cinsiyet	Kız	176	81,48
	Erkek	40	18,52
Bölüm	OKÖN	97	44,91
	SÖP	119	55,09
Sınıf	2. Sınıf	90	41,67
	3. Sınıf	126	58,33

Turkish Studies

Tablo 1’de görüldüğü gibi çalışmaya katılan öğretmen adaylarının 176 (%81,48)’sı kız; 40 (%18,52)’si erkek olarak dağılım göstermiştir. Öğretmen adayları bölüm olarak incelendiğinde ise Okul Öncesi öğretmenliği bölümünden 97 (%44,91), Sınıf Öğretmenliği bölümünden ise 119 (%55,09) öğretmen adayı çalışmaya katılım sağlamıştır. Sınıf düzeyleri açısından karşılaştırıldığında da 90 öğretmen adayının 2. sınıfa (%41,67); 126 öğretmen adayının ise 3. sınıfa devam ettiği (%58,33) bulguları ortaya çıkmıştır.

Veri toplama araçları

Bu çalışmada yer alan öğretmen adaylarının cinsiyet, bölüm vb. demografik bilgilerini sorgulayan kişisel bilgi formu ön veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Buna ek olarak öğretmen adaylarının çocukluk çağı örselenmelerini incelemek için “Çocukluk Örselenme Yaşantıları Ölçeği; psikolojik iyi oluş düzeylerini belirlemek için ise “Psikolojik İyi Olma Ölçekleri”nden yararlanılmıştır.

Çocukluk Örselenme Yaşantıları Ölçeği (ÇÖYÖ): Bernstein ve arkadaşlarının (1994) geliştirmiş oldukları “Çocukluk Örselenme Yaşantıları Ölçeği” toplam 40 maddeden oluşmaktadır. ÇÖYÖ’nün Türkçe formunun uyarlanması ile geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarını Aslan ve Alparslan (1999) yapmışlardır. Bu ölçek, 5’li likert tipi olarak hazırlanmış olup, (1)-hiçbir zaman; (2)-nadiren; (3)-bazen; (4)-sıklıkla ve (5)-çok sık olarak derecelendirilmektedir. Ölçekten alınabilecek en alt puan 40 iken en üst puan 200’dür. Bu puanların boyutlara göre dağılımı; duygusal kötüye kullanım ve duygusal ihmal alt ölçeği için 19 ile 95 arasında; fiziksel kötüye kullanım alt ölçeği için 16 ile 80 arasında; cinsel istismar alt ölçeği için 5 ile 25 arasında değişiklik göstermektedir (Aslan ve Alpaslan, 1999). Ölçekten alınan puanın yükselmesi çocukluk örselenme yaşantısının fazla olduğuna; alınan puanın düşüklüğü ise çocukluk çağı örselenmenin azlığına işaret etmektedir.

Psikolojik İyi Olma Ölçekleri (PİÖÖ): Ryff tarafından geliştirilen bu ölçek Cenkseven (2004) tarafından Türkçeye uyarlanmış; Akın (2008) tarafından ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır. Ölçeğin genel işlevi, kişinin psikolojik iyi olma yapısını ölçmesi ve kişinin kendisi hakkında bilgi vermesidir. PİÖÖ, toplam 84 madde ve altı alt ölçekten oluşan bir ölçme aracıdır. Bu alt ölçekler; 1) Özerklik-bağımsızlık, kişisel kararlılık, 2) Çevresel üstünlük- kişinin hayatını yönetebilmesi, 3) Kişisel gelişim-yeni deneyimlere açık olmak, 4) Başkalarıyla iyi ilişkiler – ilişkilerinden doyum alabilme, 5) Yaşam amaçları - kişinin yaşamının anlamlı olduğuna inanması, 6) Kendini kabul-kendine ve geçmişine karşı olumlu tutumlara sahip olmaktır. PİÖÖ, 6’lı likert olarak derecelendirilmekte olup, ölçekten alınabilecek en alt puan 84 iken, en üst puan 504’tür. Ölçekten alınan puanların yüksek olması bireyin, psikolojik iyi oluşuna, puanların düşük olması da bireyin psikolojik iyi oluşunun düşük olduğuna işaret eder.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde SPSS paket programı kullanılmıştır. Öğretmen adaylarının çocukluk çağı örselenmeleri ile psikolojik iyi olmaları arasındaki ilişki, Pearson çarpım momentler korelasyon katsayısı ile hesaplanmıştır. Buna ek olarak öğretmen adaylarının çocukluk çağı örselenmeleri ile psikolojik iyi oluşları arasındaki ortalama puanların değerleri incelenmiştir. Verilerin analizinde betimsel analiz tekniklerinden frekans, yüzde ve Pearson çarpım momentler korelasyon katsayısı kullanılmıştır. Analiz sonuçlarının değerlendirilmesinde ,05 anlamlılık düzeyi baz alınmıştır.

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde katılımcılardan toplanan veriler doğrultusunda çalışmanın üç alt problemi ile ilgili istatistiksel analiz bulgularına yer verilmiştir. Her bir alt problem kendi içerisinde değerlendirilerek tablolar halinde sunulmuştur.

Çalışmanın ilk alt probleminde öğretmen adaylarının çocukluk çağı istismar yaşantılarının (duygusal, fiziksel ve cinsel kötüye kullanım) karşılaştırılması ile ilgili bulgular aşağıdaki tablo 2’de verilmiştir:

Tablo 2. Öğretmen Adaylarının Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları Puanlarına İlişkin Aritmetik Ortalama Ve Min. - Max. Değerleri Tablosu

Alt Boyutlar	N	\bar{X}	Ölçekten Alınabilecek Alt Puan/Üst Puan	Min	Max
Fiziksel Kötüye Kullanım	216	42,08	16/80	20,00	73,00
Cinsel Kötüye Kullanım	216	8,51	5/25	1,00	25,00
Duygusal Kötüye Kullanım	216	68,90	19/95	35,00	97,00
İstismar toplam	216	119,49	40/200	72,00	154,00

Tablo 2’de öğretmen adaylarının çocukluk çağı örselenme yaşantıları ölçeğindeki fiziksel, cinsel ve duygusal istismara maruz kalma düzeyleri her alt boyut için ayrı ayrı verilmiştir. Buna göre, fiziksel istismara maruz kalan öğretmen adaylarının ortalama puanı $\bar{X}=42.08$ olarak görülmektedir. ÇÖYÖ ölçeğinin Fiziksel Kötüye Kullanım (FKK) boyutundan alınabilecek alt puan 16; üst puan 80 olduğu için bu çalışmadaki öğretmen adaylarının çocukluk çağı fiziksel istismara maruz kalma düzeylerinin orta düzeyde olduğu görülmektedir. ÇÖYÖ ölçeğinin Cinsel Kötüye Kullanım (CKK) alt boyutundan alınabilecek en düşük puan 5; en yüksek alınabilecek puanı 25 olduğu göz önüne alındığında bu çalışmadaki öğretmen adaylarının cinsel istismara maruz kalma düzeylerinin düşük olduğu saptanmıştır ($\bar{X}=8,51$). Çocukluk çağı örselenme yaşantıları ölçeğinin son alt boyutu Duygusal Kötüye Kullanım’dır (DKK). Bu boyutta öğretmen adaylarının duygusal istismarla karşılaşmalarının yüksek düzeyde olduğu anlaşılmaktadır ($\bar{X}=68,90$). Üç alt boyut birbiri ile karşılaştırıldığında; CKK puanlarının en alt seviyede olduğu yani öğretmen adaylarının üç istismar türünden en az cinsel istismara maruz kaldığı; fiziksel istismara maruz kalma oranlarının cinsel istismardan fazla duygusal istismardan az olduğu; genel olarak en çok yaşadıkları istismarın duygusal istismar olduğu belirlenmiştir. Çocukluk çağı örselenme yaşantıları ölçeğinden genel olarak alınabilecek toplam puanların alt limiti 40 iken, üst limiti ise 200’dir. Öğretmen adaylarının çocukluk çağı örselenme yaşantıları ölçme aracından aldıkları toplam puan bulgularına bakıldığında $\bar{X}=119,49$ gibi bir değerle istismara maruz kalma düzeylerinin genel olarak orta düzeyde olduğu görülmektedir.

Çalışmanın ikinci alt problemi ile ilgili, öğretmen adaylarının psikolojik iyi olma düzeylerine ilişkin bulgular Psikolojik iyi olma ölçeğinin alt boyutları ile birlikte ele alınarak tablo 3’te verilmiştir:

Tablo 3. Öğretmen Adaylarının Psikolojik İyi Oluş Puanlarına İlişkin Aritmetik Ortalama Ve Min. - Max. Değerleri Tablosu

Alt Boyutlar	N	\bar{X}	Min	Max
Özerklik	216	30,36	2,00	56,00
Üstünlük	216	48,63	16,00	77,00
Kişisel Gelişim	216	53,58	30,00	77,00
Diğerleriyle Olumlu İlişkiler	216	38,95	18,00	62,00
Yaşam amaçları	216	41,34	21,00	65,00
Öz-kabul	217	48,05	25,00	85,00
Psikolojik iyi oluş toplam	216	380,52	284,00	463,00

Tablo 3’te öğretmen adaylarının psikolojik iyi oluş ölçeğindeki altı faktörün (özerklik, çevresel hakimiyet, kişisel gelişim, diğerleriyle olumlu ilişkiler, yaşam amaçları ve öz-kabul) bulguları görülmektedir. Altı faktörün her birinden alınabilecek alt puan 14; en yüksek puan ise 84’tür. Buna göre, öğretmen adaylarının özerklik boyutunun düşük seviyede olduğu görülmektedir ($\bar{X}=30,36$). Çevresel hakimiyet alt boyutuna bakıldığında öğretmen adaylarının ortalama seviyeye

yakın oldukları; hatta biraz üstünde bir değer aldığı görülmektedir ($\bar{X}=48,63$). Yine aynı şekilde öğretmen adaylarının PİÖÖ ölçeğindeki bireysel gelişim boyutunun ($\bar{X}=53,58$); diğerleriyle olumlu ilişkiler kurmanın ($\bar{X}=38,95$); yaşam amaçlarının ($\bar{X}=41,34$) ve öz kabullerinin ($\bar{X}=48,05$) orta seviyede oldukları tabloda görülmektedir. Bu bağlamda, öğretmen adaylarının ölçme aracındaki altı faktör içinden özerklik alt boyutu hariç beş faktörde psikolojik iyi oluşlarının orta düzeyde oldukları belirlenmiştir. Tablodaki bulgulara göre öğretmen adaylarının psikolojik iyi oluşlarının en çok olduğu alt boyutun kişisel gelişim ($\bar{X}=53,58$) olduğu, onu çevresel hakimiyet ($\bar{X}=48,63$) ve üstünlük alt boyutunun ($\bar{X}=48,05$) izlediği saptanmıştır. PİÖÖ ölçeğindeki en alt puanın 84; en yüksek puanın 514 olduğu dikkate alındığında öğretmen adaylarının psikolojik iyi oluşlarının bu araştırmadaki toplam puanının $\bar{X}=380,52$ değeri ile yüksek düzeyde olduğu görülmektedir.

Çalışmanın üçüncü alt problemine ilişkin öğretmen adaylarının psikolojik durumları ve çocukluk örselenme yaşantıları arasındaki ilişkiye ait korelasyon katsayıları bulguları Tablo 4'te verilmiştir:

Tablo 4. PİÖÖ ile ÇÖYÖ Arasındaki Pearson Korelasyon Dağılımları

Boyut	Fiziksel			Duygusal			Üstünlük	Kişisel Gelişim	Başkalarıyla		İstismar toplamı	Psikolojik İyi oluş Toplamı
	Kötüye Kullanım	Cinsel Kötüye Kullanım	Kötüye Kullanım	Özerklik	Kötüye Kullanım	Olumlu İlişkiler			Yaşam	Öz-kabul		
Fiziksel Kötüye Kullanım	-											
Cinsel Kötüye Kullanım	-,086	-										
Duygusal Kötüye Kullanım	-,134*	,000	-									
Özerklik	,006	-,105	,026	-								
Üstünlük	,037	,027	,119	-,115	-							
Kişisel Gelişim	-,064	,052	,414**	,112	-,050	-						
Başkalarıyla Olumlu İlişkiler	,042	,049	-,006	,116	,033	,104	-					
Yaşam	,093	,023	-,062	-,096	,113	-,079	-,007	-				
Öz-kabul	-,043	-,107	,003	-,032	,078	-,165*	-,005	-,048	-			
İstismar toplamı	,664**	,229**	,592**	-,009	,120	,254**	,043	,037	-,063	-		
Psikolojik İyi oluş Toplamı	,316**	,078	,438**	,237**	,542**	,365**	,367**	,256**	,353**	,576**	-	

**p<.01; *p<.05

Turkish Studies

Duygusal istismarın PİÖÖ' nün alt boyutlarından sadece kişisel gelişim alt boyutu ile pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişkisi olduğu görülmektedir ($r=.414$; $p<0,01$).

İstismar türlerinin psikolojik iyi oluşun alt boyutları arasında duygusal istismar ile kişisel gelişim faktörü arasındaki ilişki hariç herhangi bir anlamlı ilişkiye sahip olmadığı; ancak fiziksel ve duygusal istismarın hem psikolojik iyi oluş toplamıyla hem de istismar toplamıyla pozitif yönde anlamlı bir ilişki gösterdiği fark edilmektedir. İstismar toplam puanı ile fiziksel istismar ($r=.664$; $p<0,01$) ve duygusal istismar ($r=.592$; $p<0,01$) arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki vardır. Psikolojik iyi olma ile fiziksel örselenme ($r=.316$; $p<0,01$) ve duygusal örselenme ($r=.438$; $p<0,01$) arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu bulgusuna varılmıştır. Cinsel istismar alt boyutunun ise sadece istismar toplam puanıyla pozitif yönde anlamlı bir ilişki gösterdiği saptanmıştır ($r=.229$; $p<0,01$).

İstismar toplam puanıyla psikolojik iyi oluşun altı alt faktörü arasındaki ilişki incelendiğinde, kişisel gelişim alt boyutunun istismar toplam puanıyla arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişkiye sahip olduğu görülmektedir. ($r=.254$; $p<0,01$).

Psikolojik iyi oluş ölçeğinin alt boyutlarıyla psikolojik iyi oluş toplam puanı arasında beklendiği gibi pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu bulgusuna varılmıştır.

Genel olarak çalışma bulgularına bakıldığında ise, öğretmen adaylarının çocukluk çağı örselenmeleri ile psikolojik iyi oluşları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır ($r=.576$; $p<0,01$).

SONUÇ ve TARTIŞMA

Çocukluk çağı örselenme yaşantıları, bireyin geçmişinden izler taşıdığı gibi, gelecekte de psikolojik, sosyal, bilişsel açılardan bireyin etkilenmesine yol açmaktadır. Ergenlikten üniversite sürecine geçiş ile başlayan bireyin yeni yaşamında yetişkin olarak aileden ayrılan birey örselenme yaşantısının bu etkilerini yeni çevresi ile ilişkilerinde de hissedebilirler.

Çocukluk çağı örselenme yaşantılarının birbiri ile karşılaştırıldığı araştırmanın ilk bulgularında öğretmen adaylarının fiziksel istismar düzeylerinin orta; duygusal istismar düzeylerinin yüksek ve cinsel istismar düzeylerinin düşük seviyede olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgudan hareketle öğretmen adaylarının çocukluk çağı istismar yaşantıları birbirleri ile karşılaştırıldığında en fazla duygusal istismar, sonra fiziksel istismar ve en az seviyede cinsel istismarla karşılaştıkları sonucuna ulaşılmıştır. Altınbaş, Aslan, Ayyıldız, Ayoğlu ve Veren (2016), yaptıkları çalışmada da üniversite öğrencilerinin yaşadıkları istismar boyutlarının en çoktan en aza sıralanması duygusal istismar (%59); fiziksel istismar (%33) ve cinsel istismar (%9) olarak belirlenmiştir. Zoroğlu ve arkadaşlarının (2001), 839 öğrenciyle gerçekleştirdikleri çalışmada da öğrencilerin yaşadıkları istismarların en fazla duygusal istismar olduğu (%15.9); bunu fiziksel istismarın (%13.5) izlediği ve en az seviyede cinsel istismarın (%10.7) olduğu görülmektedir. Bu bulgular, öğretmen adaylarında (üniversite öğrencilerinde) duygusal istismarın daha sık görüldüğünü ve cinsel istismarın diğer istismar türlerine göre en az görüldüğü sonucunu vermektedir. Duygusal istismarın en çok yaşanan istismar türü olması ve geçmişten gelen örselenme yaşantıları etkilerinin bireyin ileri yaşlarında da devam etmesi (Glasser, 2002; Garrison, 1987); ayrıca duygusal istismar ayrı bir boyut olmasına karşın hem fiziksel hem de cinsel istismarı kapsaması (Aydın ve İşmen, 1996) bu çalışmadaki öğretmen adaylarının yaşadıkları duygusal istismarın diğer istismar türlerine göre daha fazla görülmesi sonucunu vermektedir. Cinsel istismarın düşük çıkması ise öğretmen adaylarının cinsel istismar yaşamadığı anlamına gelmemektedir. Çünkü cinsel istismar bireyin çevresindekilerden ve toplum tarafından görülecek baskı ve hor görme gibi davranışlardan dolayı mağdur açısından dile getirilmesi en zor istismar türüdür. Buna göre, öğretmen adaylarının cinsel istismara uğramış olsalar dahi, cinsel istismar yaşantılarını ifade etmelerinin ve bunu ölçmenin kolay olmadığı göz önüne alınırsa bu şekilde bir sonucun çıkma sebebini anlamak mümkün olabilir (Kabasakal ve Erdem, 2015). Ayrıca, cinsel istismarın etkilerinin çocukluktan yetişkinliğe evrildiğinde belirtilerinin azaldığı hatta kaybolması da bu sonuca ulaşmamızı sağlamış olabilir.

İstismar toplam puanından öğretmen adaylarının çocukluk çağı örselenme yaşantılarının orta düzeyde olduğu sonucu çıkmaktadır. Bostancı, Albayrak, Bakoğlu ve Çoban (2006) yaptıkları çalışmada örselenme ortalama toplam puanları ile Danışman ve Berberoğlu (2015) yaptıkları çalışmadaki örselenme toplam puanı ortalamasının bu çalışmadaki bulgularla paralellik gösterdiği anlaşılmaktadır. Bu çalışmanın ve alanyazındaki benzeri çalışmaların sonuçları ile öğretmen adaylarının çocukluk çağı örselenme yaşantılarının orta düzeyde olduğu sonucuna varılmaktadır.

Öğretmen adaylarının psikolojik iyi oluş düzeylerinin karşılaştırıldığı ikinci alt problemde de, öğretmen adaylarının özerklik alt boyutu dışında genel olarak orta düzeyde psikolojik iyi olma düzeylerine sahip oldukları söylenebilir. Öğretmen adaylarının psikolojik iyi olma alt boyutları içinde en fazla ortalamaya sahip oldukları faktör kişisel gelişim olduğu; diğer faktörlerin ortalama puanlarının da orta seviyede olduğu belirlenmiştir. Sandıkçı (2014), çalışmasında da üniversite öğrencilerinin psikolojik iyi oluş boyutları ortalamaları incelenmiş ve kişisel gelişim alt boyutunun en yüksek ortalamaya sahip boyutlardan olduğu ve özerklik boyutunun ise en düşük ortalamaya sahip olduğu saptanmıştır. Kişisel gelişim boyutunun yüksek çıkması, öğretmen adaylarının (üniversite öğrencilerinin) mesleki gelişimlerinin farkında olduklarına ve kişisel gelişimin devamlılığı konusunda bilinçli oldukları sonucunu vermektedir. Özerklik boyutunun düşük çıkması da araştırmanın örnekleminin ikinci ve üçüncü sınıflardaki öğretmen adayları ile çalışılmasından kaynaklandığını ortaya çıkartmaktadır. Çünkü ikinci ve üçüncü sınıfa devam eden öğretmen adayı halen ailesinden bağımlı koparamayan bağımlı, kendi ayakları üzerinde duramayan bir birey olabilmektedir. Bu öğretmen adaylarının halen tam bağımsız hissetmedikleri gibi bir sonucu ortaya çıkarmaktadır.

Çalışmanın son alt probleminde öğretmen adaylarının çocukluk çağı örselenmeleri ile psikolojik iyi olmaları arasındaki ilişkinin incelenmesine yer verilmiştir. Buna göre, öğretmen adaylarının çocukluk çağı örselenmeleri ile psikolojik iyi oluşları arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki görülebilmiştir. Ancak, Kabasakal ve Erdem (2015), çalışmasında üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı örselenmeleri ile psikolojik iyi oluşları arasındaki ilişkiyi negatif yönde anlamlı olarak belirlemişlerdir. Ancak bu çalışmadaki bulgulara Yaşanılan istismar arttıkça psikolojik iyi olmanın da azalacağı, bunun bireyin psikolojisine olumsuz etkilerinin olacağı bilinmektedir. Bu çalışmadaki öğretmen adaylarının istismar toplam puanları ile psikolojik iyi olmalarının orta düzeyde olması bu yönde bir sonucu sağlamış olabilir.

Sonuç olarak istismar çocuk-yetişkin fark etmeden herkesi etkileyebilecek bir kavramdır. Fiziksel, cinsel ve duygusal açıdan istismara uğrayan bireylerin bu olumsuzluğu yaşamaları sadece fiziksel bir darbe; cinsel bir taciz ya da duygusal açıdan bir baskı olarak değerlendirilmemelidir. Aynı zamanda bireyin hayatına ve geleceğine olumsuz yön verebilecek psikolojik etkiler içermektedir. Öğretmen adaylarının da çocukluk çağında yaşadıkları istismarın arkadaşlık ilişkilerini, ders başarılarını, psikolojik gelişimini ve duygusal gelişimini olumsuz olarak etkilemesi muhtemel bir sonuçtur.

ÖNERİLER

Duygusal istismar hem fiziksel istismarı hem de cinsel istismarı içerdiği için, öğretmen adaylarının yaşadıkları duygusal istismarların bilişsel, sosyal ve duygusal gelişimlerine etkisini inceleyen çalışmalar yürütülebilir. Cinsel istismar yaşayan bireylerin psikolojik gelişimlerinin olumsuz etkilenebileceği olasılığından yola çıkılarak bu konuda farklı örneklem gruplarıyla çalışmalar ele alınabilir.

Farklı sınıf seviyelerindeki öğretmen adayları ile çalışılarak psikolojik iyi olma boyutlarından farklı sonuçlar alınabilir. Özellikle özerklik alt boyutu ile ilgili dördüncü sınıflardaki öğretmen adayları ile çalışılarak (mezun oldukları yıl) bu çalışmadaki sonuçların aksine daha

gerçekçi sonuçlar alınabilir. Çünkü dördüncü sınıfa gelen bir öğretmen adayı artık mesleğe adım atmayı dört gözle beklemekte ve kendisini ayağı yere sağlam basan bir birey olarak görebilmektedir. Bu da bağımsız bir birey olmasını sağlamaktadır.

Ülkemizdeki istismar ile ilgili çalışmaların, 1980’de başlanmasına rağmen halen sınırlı sayıda kaldığı ifade edilmektedir (Yılmaz-Irmak, 2008). Bu nedenle, istismar ile ilgili çalışmaların yoğunlaştırılarak istismar konusundaki farkındalığın artırılması sağlanmalıdır. Bu konuda, öğretmen adaylarına, öğretmenlere ve ailelere eğitim verilebilir. Ayrıca üniversitelerde bu konularla ilgili ders açılması yönünde yenilikler de getirilebilir.

KAYNAKÇA

- Afifi, T. O., Enns, M. W., Cox, B. J., Asmundson, G. J., Stein, M. B. and Sareen, J. (2008). Population attributable fractions of psychiatric disorder and suicide ideation and attempts associated with adverse childhood experiences. *American Journal of Public Health*, 98(5), 946-952.
- Ahioğlu, N. (2004). Yayınlarla ve yargı kararlarına göre Türkiye’de çocuk istismarı. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama*, 3(6), 278-285.
- Akın, A. (2008). Psikolojik iyi olma ölçekleri (PIOÖ): geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri / Educational Sciences: Theory & Practice*, 8(3), 721-750.
- Altınbaş, H. K., Aslan, G. K., Ayyıldız, T. K., Ayoğlu, F. N. ve Veren, F. (2016). Üniversite öğrencilerinin çocukluk döneminde yaşadıkları örseleyici davranışların öfke durumları üzerine etkisi. *TAF Prev Med Bull*, 15(6), 519. DOI: 10.5455/pmb.1-1456412345.
- Aral, N. ve Gürsoy F. (2001). Çocuk hakları çerçevesinde çocuk ihmal ve istismarı. *Milli Eğitim Dergisi*, 151(5).
- Aslan, S.H. ve Alparlan, Z.N. (1999). Çocukluk örselenme yaşantıları ölçeği’nin bir üniversite öğrencisi örnekleminde geçerlik, güvenilirlik ve faktör yapısı. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 10(4), 275-285.
- Aydın, O. ve İşmen, A. E. (1996). Duygusal istismarın liseli ergenlerin kendini kabul seviyelerine etkisi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 8, 127-134.
- Balcı, A. (2013). *Sosyal bilimlerde araştırma: Yöntem, teknik ve ilkeler*. (Genişletilmiş 10. Basım). Ankara: Pegem Akademi.
- Bernstein, D.P., Fink, L., Handelsman, L., Foote, J., Lovejoy, M., Wenzel, K. et al. (1994). Initial reliability and validity of a new retrospective measure of child abuse and neglect. *The American Journal of Psychiatry*, 151(8), 1132-1136.
- Bostancı N., Albayrak B., Bakoğlu İ. ve Çoban Ş. (2006). Üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı travmalarının depresif belirtileri üzerine etkisi. *Yeni Sempozyum Dergisi*, 44(4):189-25.
- Büyükköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri [Research Methods]*. Ankara: Pegem Akademi.
- Cenkseven, F. (2004). *Üniversite öğrencilerinde öznel ve psikolojik iyi olmanın yordayıcılarının incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Çağlarımak, A. (2006). *Yerleşik olan ve olmayan ailelerde çocuk istismarı yaygınlığının incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

- Danişman, I. G. ve Berberoğlu, E. (2016). Suça yönelen ergenlerde, çocukluk döneminde örseleyici yaşantılara maruz kalma düzeyi ile adil dünya inancı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 17(2):111-119. doi: 10.5455/apd.177638.
- Doğan, U., Kaya, S. ve Eren, D. (2016). Lise öğrencilerinin risk alma davranışlarının yaşam doyumu ve psikolojik iyi oluş değişkenleri ile ilişkisi. / High school students' risk taking behaviors and its relation with life satisfaction and psychological well-being", *TURKISH STUDIES - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, ISSN: 1308-2140, (Prof. Dr. Hayati Akyol Armağanı), Volume 11/3 Winter 2016, ANKARA/TURKEY, www.turkishstudies.net, DOI Number: http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.9112, p. 953-964.
- Erdem Ş. ve Kabasakal Z. (2015). Psikolojik iyi olma ve bağlanma boyutları. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 82-90.
- Garrison, E. G. (1987). Psychological maltreatment of children: An emerging focus for inquiry and concern. *American Psychologist*, 42(2), 157-159.
- Gilbert, R., Widom, C. S., Browne, K., Fergusson, D. M., Elspeth, W. and Janson, S. (2009). Child maltreatment: Burden and consequences of child maltreatment in high-income countries. *The Lancet*, 373(9657), 68-81.
- Ginzburg, K., Arnow, B., Hart, S., Gardner, W., Koopman, C., Classen, C. C. et al. (2006). The abuse-related beliefs questionnaire for survivors of childhood sexual abuse. *Child Abuse & Neglect*, 30(8), 929-943.
- Glaser, D. (2002). Emotional abuse and neglect (psychological maltreatment): a conceptual framework. *Child Abuse Neglect*, 26(6), 697-714.
- Kabasakal Z. ve Erdem Ş. (2015). Üniversite öğrencilerinde çocukluk dönemi istismar yaşantıları ve psikolojik iyi olma. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 14-23.
- Pelendecioğlu, B. ve Bulut, S. (2009). Çocuğa yönelik aile içi fiziksel istismar. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(1), 49-62.
- Rutter, M. (2007). Resilience, competence and coping. *Child Abuse & Neglect*, 31(3), 205-209.
- Ryff, C. D. (1989b). Beyond Ponce de Leon and life satisfaction: New directions in quest of successful aging. *International Journal of Behavioral Development*, 12(1), 35-55.
- Ryff, C. D. (1989a). Happiness is everything, or is it? Explorations on the meaning of psychological well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 57(6), 1069-1081.
- Ryff, C.D. and Keyes C. L. M. (1995). The structure of psychological well-being revisited. *Journal of Personality and Social Psychology*, 69(4), 719-727.
- Sandıkçı, M. (2014). *Üniversite öğrencilerinin psikolojik iyi olma düzeyleri ile ilişkili değişkenlerin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Sönmez, V. ve Alacapınar, F. G. (2014). *Örneklendirilmiş Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. (3. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Street, A. E., Gibson, L. E. and Holohan, D. R. (2005). Impact of childhood traumatic events, trauma-related guilt, and avoidant coping strategies on PTSD symptoms in female survivors of domestic violence. *Journal of Traumatic Stress*, 18 (3), 245-252.

- Tatlıoğlu, K. (2012). Üniversite öğrencilerinin kardeş sayılarına göre, psikolojik iyi oluşları arasındaki ilişkinin incelenmesi (Bingöl Üniversitesi örneği). *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 7/4*, Fall 2012, p. 2857-2872, ANKARA-TURKEY.
- Telef, B., Uzman E. ve Ergün, E. (2013). Öğretmen adaylarında psikolojik iyi oluş ve değerler arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 8/12*, Fall 2013, p. 1297-1307, ANKARA-TURKEY.
- URL-1: Child Abuse Prevention Assosication, 2016. Erişim tarihi: 17.11.2016. <http://capacares.org/what-we-do/additional-resources/>
- Wijma, B., Schei, B., Swahnberg, K., Hilden, M., Offerdal, K., Pikarinen, U. et al. (2003). Emotional, physical, and sexual abuse in patients visiting gynaecology clinics: a Nordic cross-sectional study. *The Lancet*, 361(9375), 2107-2113.
- Yılmaz-Irmak, T. (2008). *Çocuk istismarı ve ihmalinin yaygınlığı ve dayanıklılıkla ilişkili faktörler*. Doktora tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Zoroğlu, S. S., Tüzün, Ü., Şar, V., Öztürk, M., Kora, M. E. ve Alyanak, B. (2001). Çocukluk dönemi istismar ve ihmalinin olası sonuçları. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 2(2), 69-78.

Citation Information/Kaynakça Bilgisi

- Bozgün, K. & Pekdoğan, S. (2017). “Öğretmen Adaylarının Çocukluk Çağı Örselenmeleri İle Psikolojik İyi Olmaları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi / The Examination of the Relationship Between Childhood Abuse and Psychological Well-Being of Preservice Teachers”, *TURKISH STUDIES -International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic-*, ISSN: 1308-2140, (Prof. Dr. Tahsin Aktaş Armağanı) Volume 12/4, ANKARA/TURKEY, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.11224>, p. 111-126.